

ДАНАС НА ПОЗОРЈУ

11.00 часова / Такмичарска селекција

Округли сто: М.И.Р.А.

12.00 часова / СНП, горњи фоаје Сцене „Пера Добриновић“

Промоција позоришних издања

„Сцена“, часопис за позоришну уметност, бројеви 1 и 2/2019.

10.00–13.00 и 14.30–16.30 часова / СНП, Камерна сцена

Радионица Стеријиног позорја

Функција репертоара у развоју позоришне куће

Модератор: Жељко Хубач

16.30 часова / Новосадско позориште, Мала сцена

Промена на Стеријиним позорју

Јавно читање драма студената драматургије

Академије уметности Нови Сад

Стефан Цокић: ОПРОШТАЈНИ ВАЛЦЕР

по мотивима истоименог романа Милана Кундере

Редитељ: Владислав Велковски

Читају студенти Академије уметности

Ментор: Марина Миливојевић Мађарев

19.00 часова СНП, Сцена „Пера Добриновић“

Такмичарска селекција

Маја Пелевић

БОЛИВУД

Народно позориште Београд

Редитељка: МАЈА ПЕЛЕВИЋ

Композиторка: АЊА ЂОРЂЕВИЋ

Кореограф: ИГОР КОРУГА

Сценограф: ИГОР ВАСИЉЕВ

Костимографкиња: МАРИНА ВУКАСОВИЋ МЕДЕНИЦА

Асистенткиња сценографа: ИСИДОРА СПАСИЋ

Асистенткиња костимографкиње: АЛЕКСАНДРА ПЕЦИЋ

Дизајнер светла: МИЛАН КОЛАРЕВИЋ

Мајстор маске: МАРКО ДУКИЋ

Играју

МИЛОШ ЂОРЂЕВИЋ

ЈЕЛЕНА ЂОКИЋ

ДАНИЈЕЛА УГРЕНОВИЋ

СУЗАНА ЛУКИЋ

ПАВЛЕ ЈЕРИНИЋ

БОЈАНА ЂУРАШКОВИЋ

Музичари: НЕВЕНА ПЕЈЧИЋ, АЛЕКСАНДАР СОЛУНАЦ, ДАНИЛО ТИРНАНИЋ

Представа траје 1 сат и 45 минута

21.00 час / СНП, Сцена „Јован Ђорђевић“ (публика је на сцени)
Међународна селекција „Кругови“

Магда Фертач
RUPPENHAUS. KURACJA

(Кућа лутака. Лечење)
ТР Варшава (Пољска)

Режија: ЈЕНДЖЕЈ ПЈАСКОВСКИ

Сценограф и дизајнер светла: АЛЕКСАНДАР ПРОВАЛИЊСКИ

Костимографкиња: ХАНКА ПОДРАЗА

Музика: ЈАН ТОМЗА – ОСЈЕЦКИ

Кореограф: МИКОЛАЈ КАРЧЕВСКИ

Видео: МАРТА НАВРОТ

Улоге

ЈУСТИНА ВАСИЛЕВСКА

АГЊЕШКА ЖУЛЕВСКА

ЛЕХ ЛОТОЦКИ

СЕБАСТЈАН ПАВЛАК

Представа траје 1 сат и 30 минути

22.30 часова / Такмичарска селекција

Округли сто: Боливуд

Боливуд

Кућа лутака

ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА: БОЛИВУД

ИЗВЕШТАЈ СЕЛЕКТОРА

БОЛИВУД – текст и режија Маја Пелевић, музика Ања Ђорђевић, Народно позориште Београд (Србија)

Социјална катастрофа у забаченом градићу на граници, изазвана пропашћу локалне фабрике, коју (привремено) одлаже обећање доласка боливудског филмског продуцента, представља темељ на којем Маја Пелевић гради своју горко ведру, шармантно нихилистичку пародију о симболичној пропасти наших савремених фабрика илузија. Ефикасно манипулишући и разграђујући драматуршке и музичке конвенције мјузикла, уз помоћ атрактивне матрице Ање Ђорђевић, ауторка проналази самосвојну димензију друштвеног ангажмана с обеју страна границе илузионистичке игре.

Светислав Јованов

ЕКС ЛИБРИС

план за будућност
прекида радост
преко ноћи је остарила
фабрика „младост“
а историја нова поглавља пише
нема ни „младости“
ни среће нема више
нема ни чипке, машница, циркона
сад је на улици остала она
испразнили хале
како то обично бива
шарена „младост“
је сад мртвачки сива
(Маја Пелевић, *Боливуд*)

ТЕКСТ И РЕЖИЈА

**Маја
Пелевић**

Рође на 1981. у Београду. Дипломирала на Факултету драмских уметности у Београду, 2005. и докторирала на Интердисциплинарним студијама на Универзитету уметности у Београду, 2012. Чланица је пројекта Нова драма. Изведене драме: *ESCAPE*, *Лер*, *Будиће Лејди на један дан*, *Београд-Берлин*, *Поморанџина кора*, *Ја или неко други*, *Скочићевојка*, *Hamlet Hamlet euro trash* (са Филипом Вујошевићем), *Fake Porno i Fakebook* (група аутора), *Можда смо ми Мики Маус*, *Чудне љубави*, *Последице* и *Пошћуно скраћена историја Србије* (са Слободаном Обрадовићем) и *Невидљива*.

Њене драме преведене су на енглески, француски, немачки, руски, норвешки, пољски, словачки, чешки, мађарски, бугарски, словеначки и украјински језик и објављене у бројним савременим домаћим и иностраним антологијама. Радила је као драматуршкиња на више од 20 представа, драматизовала неколико романа и написала сонгове за четири мјузикла.

Са Миланом Марковићем је 2012. реализовала пројекат *Они живе – у илустрацији за нултим текстом*. Написала је, режирала, и у Битеф театру извела драму *Последице*, 2013, а 2015. у Народном позоришту Београд режирала је *Моје најраге* Томаса Бернхарда. Заједно са Олгом Димитријевић урадила је представу *Слобода је најскупиља калиталистичка реч*, 2016.

Добитница награде „Борислав Михајловић Михиз“ за драмско стваралаштво, „Слободан Селенић“ за најбољу дипломску драму, победница конкурса Стеријиног позорја за оригинални драмски текст *Можда смо ми Мики Маус* (2007), добитница Стеријине награде за драмски текст *Поморанџина кора* (2010) и награде на конкурсима „УНИМА“ за најбољи оригинални текст *Невидљива* за луткарско позориште. Живи и ради у Београду и Бечу.

Научите речи

Quod bonum, faustum, felix, fortunatumque sit (лат.) – Нека је добро, срећно, честито и благословено: Речи које су Римљани изговарали пред сваки важнији подухват; касније (обично у скраћеном облику Q. B. F. F. S.) у заглављу факултетских диплома.

КОМПОЗИТОРКА

**Ања
Ђорђевић**

Рођена 1970. у Београду. Магистрирала на Факултету музичке уметности у класама проф. Властимира Трајковића и Зорана Ерића. Опус Ање Ђорђевић садржи жанровски и формално веома различита дела, од мале песме до опере, од симфоније до музике за децу, од *world music* до електронског експеримента. Ауторка је музике за велики број позоришних представа. Учествовала је у више од четрдесет продукција различитог театарског израза у Србији и иностранству. Активна је и као вокална перформерка.

Музичко сценска дела: опера *Нарцис и Ехо*, сценска кантата *Ајтлас*, музичко-сценско дело *Тесла – шoијална рефлексија*, мјузикл за децу *Чудне љубави*, мултимедијална представа *Classifieds/Operrra је женској рога*, експериментално дело *Canzone distorte...* Дела за оркестар: *Ошмица Евроје*, *Рагосић ѿоновој сусреши*.

Представе савременог плесног израза: *Лифт*, *Selferase*, *Paranoia chic*, *Sensecapes*, *Myriads of Worlds...* Добитница награда „Стеван Мокрањац“, „Божидар Валтровић“ и „Витомир Богић“.

ИЗ МЕДИЈА

(...) Свој мјузикл Маја Пелевић гради промишљено, прецизно и перфектно, подједнако ускладивши редитељски поступак са основном музичко-сценском матрицом форме, али и са властитом драматуршком и редитељском намером да се упусти у жестоки друштвени ангажман. Уважавајући прецизне жанровско-продукцијске конвенције, редитељка на сцени афирмише боливудске принципе, те доследно и тачно гради атмосферу карактеристичну за индијску верзију Холивуда. У том смислу модел је јасан: основна драмска ситуација мора да буде препознатљива, компликација треба да буде жестока, патетика не само да је пожељна него и обавезна, а крај мора да буде срећан. И све то уз много шљаштећих ефеката – и на плану сценографије и када је реч о костимима. У супротном, веле нам рецимо информације о судбини боливудске верзије филма о *Ромеу и Јулију*, публика је спремна и на демонстрације, а најбезазленија последица је рефундирање новца за биоскопску улазницу. Хепа енд мора да буде срећан, као што рече једна овдашња естрадна уметница. Но, у исти мах, боливудски

принцип је у самој својој основи заразно популистички, он функционише утилитарно и практична је подршка тенденцији укидања људскости, баш као и концепт риалитија или пак десничарска политика потпиривања ксенофобије.

Све је, дакле, у боливудској продукцији пренаглашено, нарочито глума, све непрестано вибрира између лажне трагике и неподношљивог патоса, све је доведено до кича. Пелевићева развија радњу комада и редитељски разиграва ову матрицу до самосвесног и позоришно функционалног кемпа те тако постиже ефекат двоструке игре. С једне стране генерише духовитост којом гледаоце увлачи у причу, док с друге, управо боливудским пренаглашавањима, успоставља дистанцу у односу на драматичну друштвену реалност о којој њена прича сведочи. Но, ту неће бити крај замкама које редитељка вешто поставља, јер патетика кича, и мимо боливудске естетике и ове представе, отвара просторе за манипулацију. Отуда редитељка, уводећи кич у своју инсценирају, а на трагу властитог драмског предлошка, указује на тип деформитета карактера транзиционе, нарочито овдашње друштвене збиље. Све је овде, и у представи и у стварности, последица манипулације, а пристајање актера (и представе и стварности, подједнако) на манипулацију чини их боливудски оперетским ликовима. (...)

Александар Милосављевић
(Трећи програм Радио Београда)

О старости, младости и радости

(...) Сцена је упадљиво кичасто дизајнирана, са шљаштећим шљокицама и размахано цветним костимима (сценограф Игор Васиљев, костимографкиња Марина Вукасовић Меденица). Милош Ђорђевић, Јелена Ђокић, Данијела Угреновић, Сузана Лукић, Павле Јеринић и Бојана Ђурашковић, уз пратњу музичара Невене Пејчић, Александра Солунца и Данила Тирнанића, наступају често хорски, колективно. На тај начин се одражава колективни дух радничког живота, као и позоришта, где глумци спремају приредбу за боливудског продуцента. Игра је театарна, плакатска, преовлађујуће једнодимензионална, у складу са општом пародичношћу. Издвојићемо наступ Милоша Ђорђевића који комички убедљиво пародију развучи преко граница, изоштравајући значења

нагомиланих друштвених апсурда. Особена је и игра Сузана Лукић, као младе глумице, која у једној сцени скида са себе одбрамбену, пародичну маску. Огољава се и у исповедном тону дирљиво говори о данашњем незавидном положају младих глумаца, дужничком ропству у којем живе. Штета је што оваквих сцена нема више, јер би оне донеле дубље, катарзичније слојеве значења, који би значењски употпунили представу, забавну и шармантну, али недовољно слојевиту.

У музичко-пародично ткање *Боливуда*, тај енергично распламсани свет букета и шљокица, лежерно су уведени критички коментари о времену у коме живимо – транзиционом преживљавању, страдању сиромашних, свеprisутној политизацији, премалој бризи за културу, отпору према мигрантима. Они су суштински разлог постојања овог аутоироничног кич спектакла који покушава да разгради друштвене наопакости.

Ана Тасић (*Полишика*, 28. 5. 2018)

Сећање на будућност

То што у мали град на граници (?) долази „циркус“ у облику боливудске (име за „холивудске“ филмске хитове у Индији) продукције, и што глумци и управница локалног театра у томе виде шансу да, показујући своју приредбу, увећају шансу да се појаве у хит филму (што је много пута трошено на сцени), није најважније у намери ауторке да постави огледало пред гледалиште, и то не искривљено, него право. Нема га у, смишљено, кич сценографији (Игор Васиљев), него је оно ментално, из менталитета.

Глумци се спуштају до неслућених дубина полтронства, да постану „видљиви“ индијском продуценту, а после и немачком, кад Боливуд оде из њиховог малог града. Милош Ђорђевић, играјући првака театра, можда премијерно је, повремено, „преигравао“ ту често виђену ману, величину без покрића.

Овај глумац, кога редитељи радо узимају у комички жанр, јер има покриће за своје антијунаке, и овај пут се највише трудио и добио горки смех који је владао гледалиштем.

Исто тако и Павле Јеринић који израста у аутентичног комичара, познајући, у улози младог Рома, тачну границу доброг укуса и персифлаже. У улози директорке театра, Данијела Угреновић је, лако и спонтано, са шармом виђених директорки, одсуство моралних принципа показала са рутином малог шрафа у великој власти.

Јелена Ђокић била је стандардно уверљива, не излазећи из оквира досадашњих улога. Од две младе глумице, Сузана Лукић је имала мало „јачи“ задатак, да испољи и неку истиниту емоцију у „греш“ жанру, и добро је то каналисала, а најмлађа, Бојана Ђурашковић, храбро и вешто се носила са величинама на сцени, као неки кабаретски зврк, који и игра, и коментарише, и заплиће, и скреће пажњу на заиста одличне делове представе, као што су музика (Ања Ђорђевић) и експресивни живи оркестар на сцени (Невена Пејчић, Александар Солунац, Данило Тирнанић).

Драгана Бошковић
(*Вечерње новост*и, 28. 5. 2018)

МЕЂУНАРОДНА СЕЛЕКЦИЈА „КРУГОВИ“ КУЋА ЛУТАКА. ЛЕЧЕЊЕ

ИЗВЕШТАЈ СЕЛЕКТОРА

PUPPENHAUS. KURACJA (Кућа лутака. Лечење) – писац Магда Фертач, редитељ Јенджеј Пјасковски, ТР Варшава (Пољска)

Инспирисани средишњим мотивом драме Ђорђа Лебовића *Лушка са кревет*а бр. 21, као и судбином варшавске глумачке звезде Марије Малицке (која је наступала у позоришту током нацистичке окупације и због тога после рата била прогнана из јавног живота), Фертачева и Пјасковски, полазећи од (ис)повести девојака које су служиле као проститутке у нацистичким борделима, предочавају нам језиво апсурдну и парадоксално разголићавајућу сценску повест о наличју херојства и релативности издајства и, коначно, о подложности сваког историјског исказа како идеолошкој манипулацији, тако и неухватљивим понорима сећања.

Светислав Јованов

ЕКС ЛИБРИС

Ти си курветина која је без противљења стављала дупе у промет и курвала се са непријатељима Пољске.

Дупе? Дупе. Имала сам седам хиљада дупета да дам и све сам их дала. Боже драги, могла сам да погинем без дупета!

Али ниси погинула. А знаш да је смрт за време рата велика ствар. Преживела си, јаднице. Жртво жеље да се преживи по сваку цену. Дрољо, колаборанткињо. Ниси завршила као пепео и вештачко ђубриво као остали. Зато ћемо сад у пећ. (...)

Једном недељно биле смо на лекарском прегледу. Оне са венеричним болестима одмах су слали у крематоријум.

Ајде да се вратимо у пећ, девојке!

У реду. Тамо је топло.

Дивно је бити са својом породицом.

(Магда Фертач,
Кућа лушака. Лечење)

СПИСАТЕЉИЦА

**Магда
Фертач**

Драмска списатељица, сценаристкиња, дизајнерка ентеријера и добитница Драмске награде на Изложби пољске савремене уметностиу Гдињи. Рођена 1975. Дипломирала је на Високој школи за комуникације и друштвене медије и Факултету за новинарство на Универзитету у Варшави. Дебитовала је као драмски писац представом *Прашина*, постављеном у Народном позоришту у Варшави у режији Ане Тројановске; комад је добио признања на такмичењу *Radom Odważny* 2005. године.

Фертачева је ауторка још неколико драма, попут *Ајсинџа*, који је преведен на многе језике и приказан, између осталог, у Луткарском позоришту у Мостару, у позоришту Тмуна у Тел Авиву и позоришту „Опсерваторија” у Риги.

У Варшави је представу режирала Алдона Фигура на сцени Драмског позоришта. Протагонисткиња је млада жена на рубу одрастања, која губи вољу за животом. Према рецензентима из часописа *Polityka*, представа не-обично искрено описује савремени свет.

Годину 2008. обележила је *Прича о смећу*, представа о историјском памћењу објављена у часопису *Dialogue*, а приказана у позоришту Атенеум у Варшави. Марта 2015. комад је игран чак 10 пута у UCLA, највећем универзитетском кампусу у Лос Анђелесу. Представу је режирала америчка редитељка Моника Пејн. Радња се одвија у бившој немачкој кући на враћеним територијама, сада насељеним Пољацима. У представи се постављају важна питања о континуитету историјског искуства. „Замишљам памћење као велику мрежу у коју бацамо и враћамо отпад. Што дубље бацамо, најтежи отпад се и скупља на дну. Ова представа је пуна таквог смећа: историјског, породичног, прикривеног. Пољска је толико пуна колективног памћења да, док га не очистимо, будуће генерације неће моћи да граде на њему”, каже Фертачева.

Представе ове списатељице представљане су и у позоришту лутака „Пиноккио” у Лођу (*Бели балони*) и Савременом позоришту у Шћећину. Преведене су на руски, бугарски, српски, мађарски, шведски, немачки, чешки, словачки и хебрејски. Фертачева је и сценаристкиња популарне ХБО серије – *Нема џајни*.

РЕДИТЕЉ

**Јенджеј
Пјасковски**

Студирао режију на Позоришној академији „Александер Зелверович” у Варшави и музикологију на Универзитету у Варшави. Његова представа *Версус* по мотивима драме Родрига Гарсије, изведена у Новом позоришту у Познању, освојила је низ значајних награда.

Касније је, између осталог, режировао Шекспировог *Краља Лира* у Новом позоришту у Познању и *Рај. Приручник*, инспирисан романом Мидлсекса Џефрија Еугенидеса у Позоришту Драматични у режији Јежија Саниавског у Валбжиху. Његова представа *Кућа лушака. Лечење* по тексту Магде Фертач, која је остварена у сезони 2016/17. у склопу Дебитантског програма у Позоришту Розмитошћи, по часопису *Teatrar* сматра се једном од најзанимљивијих позоришних догађаја сезоне. У резимеу 2017. портала *Dwuty godnik* Јенджеј Пјасковски помиње се због оригиналности, храбрости и доследности у потрази за властитим позоришним језиком. Године 2018. његов пројекат *Јевреји из Араса*, реализован у сарадњи са драматургом Хубертом Салимом, победио је на такмичењу за позоришну представу у оквиру програма *Ошћујени. Марш '68*.

Реч писца

Немојмо веровати у све приче које градимо из нашег знања. Већина онога што знамо је погрешна. Истини није требно веровање. Истина једноставно јесте, и наставиће да буде истина без обзира да ли верујемо у њу или не. Лажи, с друге стране, захтевају наше уверење. Сви ми говоримо лажи, не зато што то желимо, него због научених симбола и начина на који их користимо. Свака прича представља гледиште приповедача. Приповедач је уверен да је његово гледиште истина, а истина је увек искривљена његовим уверењима. То је истина за њега, али не нужно и за нас. Једина истина за нас је она коју доживљавамо у нашим сопственим спознајама. Све док то схватамо, немамо шта да доказујемо другима. Осећамо се потпуно сигурно. И стално плаћамо за исте грешке. Кажњавамо се тиме што проживљавамо прошлост. Чак и ако на тренутак успемо да заборавимо, увек постоји неко близак да нас подсети на нашу кривицу. Да нам зада последњи ударац. Бити жив је највећа тескоба од свих. Не смрт, већ преузимање ризика од живота је највећи страх. Живети и изражавати оно што стварно јесмо. Желимо да други мисле да смо добри људи; желимо да можемо то да кажемо о себи. Ствара се модел савршенства. Тај модел је нереалан. И заувек недостижан.

Магда Фертач

Уводна белешка

„Издајце земље“, „сарадници“ и „отпадници“ су ликови из Другог светског рата који су поново ушли у национални и политички говор данашњице. У својој представи Магда Фертач и Пјасковски разматрају питање издаје и колаборационизма из перспективе алтернативних кодова памћења: оних који се обично одбацују као неугодни, неспојиви са једнодимензионалним хероизмом и црно-белим погледом на патриотизам.

Полазна основа је *Лушка из креветца бр.21*, комад српског драматурга Ђорђа Лебовића, који се бави моралном проценом затвореница у Аушвицу, које су радиле као проститутке у борделу кампа. Материјал за текст садржи и судбину Марије Малчике, изузетне предратне варшавске глумице. Уметници, оптуженој за сарадању са Немцима током окупације, било је забрањено да се појави у Варшави након рата. Инспирација за дело је био и лик Арлете, заправо Леоније Батиат, познате глумице француске кинематографије и позоришта тридесетих и четрдесетих година, која је током рата одржавала блиске односе са Немцима, а након рата је осуђена на затвор, као и историја *Deutsches Filmtheater* које је радило у згради Позоришта Розмаитошћи током окупације, потом и историја *Mon Café*-а пре и за време Другог светског рата, који су посећивали варшавски хомосексуалци.

Из медија

Чудовишта наше (пост) меморије

(...) Већ у првој сцени видимо на зидовима варшавског позоришта сцену из телевизијске емисије *Лушка из креветца бр. 21* према представи српског драматичара Ђорђа Лебовића, коју је 1970. урадио Јан Кулчински, с Халином Миколајском у улози Вилме Рајнер – видимо жену која је приморана на проституцију у логору, а коју уцењује бивши стражар након рата, откривајући овај срамни податак њене биографије, чинећи од ње у очима других нацистичку курву. Ова представа никада није приказивана – ни у Народној Републици Пољској, а ни касније, кад је слобода већ наступила, јер показује опсесивни механизам сећања (и заборављања) у свом најзначајнијем институционализованом облику. Касније, ту је и понављани опсесивно запетљани фрагмент *Забрањених њесама* Леона Буковског из 1946, с младом, атрактивном женом, која још увек ужива у задовољству што проводи ноћ с немачким официром. Из тог раја приватности у прекрасно декорисаном амбијенту истргну је агенти који стоје на вратима тражећи нено тело; јер пољско тело припада домовини, и не можеш га се самовољно одрећи. (...)

Јоана Пузина-Хојка (*e-teatr.pl*, 7.12. 2017)

(...) Сама *Кућа лушка* свакако је суптилнија од промотивних активности око ове представе – те стилизоване, лепе фотографије глумица које су постављене на Инстаграму са опсесивним попут „Лутка је на паузи, али се ускоро мора вратити да служи затвореницима из блока 24“. Врло ретко ме позориште вређа но ова позоришна реклама је то учинила. Али будући да ми аутоматски почињемо да говоримо о томе шта је „допуштено“ говорити и шта „није допуштено“, како се може представити траума и како се то не може учинити, то вероватно значи да је уметност ефектна. Боље је не пропустити представу Пјасковског.

(...) То је једна од најнеочекиванијих представа последњих месеци, сабласно-комична ревија о трауми. (...) Што се више изведба Пјасковског креће око фантазије уместо директних референци на историјске ситуације, она постаје ефикаснија.

Витолд Мрожек (*Gazeta Wyborcza*, 10. 4. 2017)

Креатори представе покушавају да пониште недвосмислени негативни мит о сарадњи која је након свега могла бити и субверзивни облик борбе са окупатором. Пресудни значај представе није обојити ратну трауму да би била мање болна, већ да се поново створе вишеслојна животна ткања у њој.

Викторија Војтира (*Kultura Liberalna*)

Од првог монолога Јустина Василевска једноставно магнетски привлачи сваком речју, Агњешка Жулевска гради једну од својих најбољих креација, а Себастијан Павлак и Лех Лотоцки величанствени су као ликови тако другачији од претходних својих улога.

Вислав Ковалски (*Teatr dla Was*)

ИНТЕРВЈУ

Ведрана Божиновић

драматург представа
„Хасанагиница“ & „М.И.РА.“

Они који памте, ти су најбали

Све виђене јунакиње на овогодишњем Позорју, почевши од Петрије, преко Султане до Хасанагинице и, на концу, Мире Траиловић као симбола успешне жене у нашем театру, на неки начин буне се против средине, можда несвесно, интуитивно, желећи бољи живот за себе и окружење. Истовремено поштују патријархат и преносе његову матрицу са генерације на генерацију... Жене као чуварке кућа, деце, породице, али чувају и оно што је дебело против њих – насиља над њима, оног што их држи у потлаченом положају, што их чини бићима другог реда. Управо о томе говори глумица Ведрана Божиновић, драматуршкиња представа *Хасанагиница* и *М.И.РА.*....

Да ли се у њом смислу нешто променило међу генерацијама које долазе?

• Није проблем бити чуварка куће. Проблем је кад вам се каже да можете бити само то. Или било шта „само то“. Слобода је темељно људско право. А друштво мора научити да поштује слободу избора. То је процес који нама, као друштву, тешко пада. Учење да поштујемо човека. Нисам сигурна да млађе генерације, о томе како се заиста поштује човек, могу научити од нас који смо двадесет година најбруталније и најкрволочније истребљивали све другачије. Поносимо се демократским друштвима, а заправо дубоко смо укупани у конзервативност, лажни традиционализам, лицемерну религиозност. Ми смо земље са темељним непоштовањем људских права. Па онда и права жена. Ако још увек у букварима учимо децу да читају реченице типа „мама спрема ручак“, „тата чита новине“ – тешко да шаљете поруку како не постоје условљене улоге и обрасци у које се морамо уклопити. А такве поруке, условљени калупи, подједнако уништавају и жене и мушкарце и шансу да друштво истински напредује.

Знам да глумци „Хасанагинице“ интенирно пребројавају оне који излазе с предсјаве, радују се кад је „излазност“ ниска. Занимљиво да је њек једном изашао мушкарац, и што са де-

шејом, на једном гостовању. Жене су те које излазе... Сурово им је да гледају оно што шире... Штине се себе што шире?

• Десила се чудна замена теза. Подржавамо малограђанско позориште које ни о чему не говори, одмара нас и забавља, а између чувена „властита четири зида“ живимо драме и трагедије. Нећу да гледам како неко силује жену на сцени, то је вулгарно. Међу своја четири зида могу силовати – то је друго. Позориште не треба да говори о нама. Ако говори о нама, онда га не волимо. Ако говори о девијацијама друштва, онда увек говори о „њима“. Оним другима. Од којих смо ми толико бољи. Смета нам кад се препознамо. Вређа нас. Зашто? Ваљда зато јер се усуђује да руши митове у које сами себе убеђујемо. Ја волим такво позориште. Које руши митове. Много ми се више допада концепт да се на сцени дешава драма, а да у своја четири зида живим „малограђански“ живот.

Глуцац Габор Понто приметио је како му ова „Хасанагиница“, својом болно суровом њојшником данас изгледа њојш сајунице, кад се има у виду насиље над женама којем ових дана сведочимо у Новом Саду, Београду, Молу... Жене убијене мачолом, њрободене у враш, зајалење...

• Не познајем физику довољно, али верујем да сам запамтила како је закон физике да се ништа не може десити ни из чега. Мора постојати узрочно-последична веза. Насиље је плод тога што веома дуго живимо у друштву у којем се оно оправдава. Живимо у друштвима мачоизма, митоманије, темељне неукости, небриге за човека, у дубоко исфрустрираним, болесним системима. Таква сигурно одговарају некоме. Зато се таквима и одржавају. Каратак је пут од тога да кажете како је један шамар у реду до ножа у врату. Опасно кратак. Само што се то увек схвати кад је касно.

Како ти се чине „Хасанагиница“ и „М.И.РА.“ кад их сад гледаш на сцени? Да ли би им нешто додала или пре зајрлила неку од њих?

• Имам дубоко емотивну везу са обе представе. Тичу ме се и боле ме на различите начине, али подједнако снажно. *Хасанагиница* ме се тиче као жене, мајке, човека, *М.И.РА.* као некога ко истински, дубоко и снажно воли позориште.

Шта тебе привлачи њојшници Андриша Урбана? Људи кажу да је бескомпромисан. Да ли је могуће ипак живети/радити?

• Не знам редитеља који више поштује глумце. Не тако што им подилази, него сваки пут крене у представу управо од њих. Не од концепта, стила, решења, него од живих људи. Он слуша док говорите. Слуша и док не говорите и шта не говорите. Не намеће властити став или пут. Није паметнији од свих. Али непогрешиво гура свакога према ономе да се отресе слојева који покривају суштину. Сваки пут сведочим томе како падају зидови којима се сви бранимо. И како представа око које су глумци окупљени постаје заједничка завера у најбољем смислу те речи. Зато са сцене проговарају људи који верују у оно што говоре. Зато је најчешће болно. Јер је истинито. А истина боли. У томе јесте бескомпромисан – не пристаје на лаж. Да ли је могуће другачије живети?

Рестартовање, враћање увек два корака назад, иако је карактеристично за наше друштво, систем „иуј иике, не важи“ и све почиње од мене, дубоко је укоренjen у сваку власт, у сваку свест која има моћ. Лешарија која нас прејављује само дубоко подржава, још више укоренјује такво стање ствари... Друштво оболело од колективној заборава, што смо ми, све траје од данас до сутра, и кад се деси неко ср..., актери су срећни што ће сутра доћи још бори и они ће бити заборављени... Ето иако ми живимо... Ко је заправо носилац тој врховној илихабера данас у нас? Политика, црква, медији, или сами ми својим појединачним изборима, слабом кичмом и невалидашним етичким материјалом?

• У Хасанаџиници говоримо о рестарту. Све што је било јуче, данас не вреди. Идемо из почетка. Па тако свако мало. Кад и како нам се каже. Сваки рестарт је за наше добро. Јер сад ће сигурно бити боље. Правна држава од понедељка. У М.И.Р.И. говоримо о колективној деменцији. Оболети од деменције – значи бити блажено несвесан да је постојало неко јуче у којем смо клали, закопавали у јаме, потапали у хладњачама, у којем су нас крали, лагали, преварили. Проблем је што сваки рестарт и свака деменција на коју пристанемо доносе и заборав свих темељних вредности које чине човека. Нећемо заборавити само да смо газили у крви, него и то да смо некад били људи. Ово није жал за неким прошлим системом. Никако. Него за кичмом, моралним ставом, културом, образовањем... Сваки рестарт је нови губитак вредности. Деменција је губитак мислећег човека и рађање поданика. Али тако је много лакше. Да цитирам из представе М.И.Р.А. – они који памте, ти су најбали.

Ти си глумица, мајка двоје деце, декларишеш се као феминисткиња, неко ко кроз Хасанаџиницу виче: „Нећу да рађам?“ Некоме ће то зазвучати као оксиморон... Да ли ипак не схватају суштинско значење речи феминизам, или можда треба редефинисати ту реч, бар у оном значењу у којем је већина људи доживљава?

• За мене је феминизам само и искључиво борба за једнакост. Борба за људска права. Заборављамо да је почео тако што су неке жене изашле на улицу и тражиле право на једнаку плату, право да гласају, право да поседују имовину. У тим протестима на њих су пуцали чувари тадашњег поретка, тадашње традиције. Оне нису одустале. По чему се њихов протест разликује од свих побуна гладних радника, обесправљених грађана које видимо данас? Да ли бисмо и за оне који нису месецима примили плату, за уништене у лоповским приватизацијама, понижене државним апаратом, да ли бисмо и за њих рекли да им само треба активнији сексуални живот па би се одмах смирили? Поново се враћам на то – слобода је темељно људско право. Рећи да нисмо феминисткиње значи суштински рећи да смо против једнакостности. Говорим о суштини, не о форми. Не слагати се са свим формама протеста такође је легитимно. Али, треба ли због тога порицати целу идеју? Нећу да рађам је управо мој бунт као мајке. То није оксиморон. Кампање које говоре о томе да „треба да закмечи“ лицемерно иницирају исти они који већ годинама најављују нове ратове. И којих се ни најмање не тиче како ја располажем властитим телом.

Фото: Б. Луцић

Како си присуствовала драматизацији и раду на „Хасанаџиници“ а како на представи „М.И.Р.А.“? На који начин си глумица, као и сама глумица, можда помагала? Какав је темељни принцип рада на ше две представе?

• Потпуно различит. Хасанаџиница је рађена по драмском предлошку, који смо водили до екстрема и према ономе шта би та драма била данас. Додати су делови који никако нису вештачко ткиво, него дубоко усађени у самој драми. Мислим да ни у ком случају нисмо изневерили Симовића, али још је важније да нисмо изневерили суштину приче. М.И.Р.А. је склопљена из делића на које смо наилазили током истраживања и рада на самој представи. То није само омаж једној јакој жени, него прича о томе за шта је она живела и у шта се то данас претворило. И једна и друга прича говоре о нама, данас и овде. Пре свега сам глумица и од тога не могу побегнути кад радим као драматург. Нити желим. Док пишем, размишљам о истом оном о чему мислим кад говорим нешто што су написали други – шта је акција? Шта желим постићи код другог човека, до чега желим да допрем.

Многи објасније је дирнути у позоришне кулоаре него у званичну политику, каже негде редитељ двеју представа о којима разговарамо. Човек некад има ушисак да се од тој осунџака, од тој дворишта мора кренути и ипак се стиже и до раскривања виших структура политике и власти...?

• Мислим да ће власт која има имало шарма и памети преопростити то што сте дирнули у њену неприкосновеност, него што ће то учинити театарски свет. Ми волимо мистификације – стилове, поетике, позоришне теорије... За мене су ствари врло једноставне. Позориште ме се тиче, или не тиче. Оно које ми заоре по стомаку, оно које ме помери, уздрма темељ, о којем не могу престати да мислим, оно које остаје са мном – за мене је то добро позориште. Потпуно ми је небитно зове ли га драмско, постдрамско или како већ. Много битније и алармантније јесте што га је тако мало. Мој драги, и најжалост, покојни колега, босанскохерцеговачки глумац Жан Маролт, често је говорио како се разликују две групе позоришних људи. Они који воле позориште у себи и они који воле себе у позоришту. И то јесте тако. Само треба бити искрен према себи и видети шта заиста волимо. Иначе остаје тај простор представе М.И.Р.А. празан као „масовна гробница у којој се крици не чују – од аплауза“.

„Побуна – женски род”, каже њојично селектор Јованов. *Шта на што велиш ти као женско биће, са дводеценијским радом у позоришту?*

● Побуна не сме да има род. И докле год буде „животиња једнаких од других”, мора да постоји.

Какво је стање у Босни, шта тренутно радиш?

● Тренутно у матичној кући, Народном позоришту у Сарајеву, радим на представи *Снијег* по роману Орхана Памука, коју режира Дино Мустафић. Окован снегом, погранични град Карс у турској забити, некада мултиетнички, а сада такав само декларативно и на папиру, доживљава крваву револуцију коју покреће глумац који никад није успео да одигра своју животну улогу – Ататурка. У позадини има и нека љу-

О женској побуни у земљи окорелог патриотизма

Прве асоцијације чланова жирија на наслов селекције 'Побуна – женски род'

Костимографкиња Драгица Лаушевић

Дошла сам да видим представе у начелу, међутим, ако наслов узмемо као тему не само кроз представе него у филозофско-социолошком контексту, не бих издвајала побуну и жене, волела бих да на сцену ступи свеопшта равноправност, да се не назива мушким или женским родом. Важно је да освестимо разлике које постоје између родова у свим сферама. Волела бих да причам о људима као категорији у смислу бити човек – то је категорија која се односи и на жене и на мушкарце. Што се побуне тиче, имала бих потребу да се побуним против система, погрешно постављених вредности, него што би то била побуна жене. У сваком случају бих славила лепоту, можда звучи као клише, али добар људски однос бих славила, а побунила бих се против осуђивања. На првом месту бих јасно сагледала какав је вредносни систем нашег друштва и времена, па бих се онда побунила у односу на то.

Забележила Н. ГВОЗДЕНОВИЋ

бавна прича. И прича о самоубиствима неких жена. И о људским правима. И традицији. И истинској и лажној религији. И новинарима који пишу вести пре него се ствари догоде. И атеизму који мисли да никако не може бити фашистички. И о верницима који мисле да постоји оправдање да се убије човек. И другачијем које се мрзи јер се воли своје. И људима који покушавају да опстану и остану људи у сулудом времену. И европским туристима са гомилом мишљења. И снегом, гомилама снега који непрекидно пада. Ето – тако је стање у Босни.

Разговарала Снежана МИЛЕТИЋ

Мирјана Карановић

глумица у представи „М.И.Р.А.”

Слобода жене ограничена је мушком великодушносту и милошћу

Била једном једна Мира. Траиловић. Има и данас једна Мира. Карановић. Обе су са храброшћу на „ти”. Прва је зачала неки другачији театар у нас. Друга је зачала одважност у јавном дискурсу ове земље. Представа је о првој. Али и о другој. Свакако и о неким другим Мирама које немају име. И о онима који кроје наш живот овако наopakим какав је данас. Живот пун мржње, презира, несолидарности, љубоморе, зависти... Али, пакао су увек други. Никако ми. Амнезија је наше прво име. О свему томе, са Мирјаном Карановић...

Како се глумац састави њосле овакве представе, како дође себи, нађе своју њочешњу базу, глумачку, људску? Како средише мисли?

● Није то само ово вече. Ми смо правили ову представу. Ми смо је осмислили. Ово је некако изашло из наше главе, из наших мисли. И то радиш. То је оно што хоћеш да кажеш. Истина боли, боље, али онда истина и ослобађа. То важи за многе ствари, не само за театар. Тако ја схватам театар.

Пошћуно је стјрашно колико смо сурови једни према другима, колико базичне мржње излази из нас, колико смо одвраћени према људима што су и за нијансу бољи од нас...

● Ма није то никаква нијанса, то је читав свемир. Та жена је једна једина. Неко мисли, па добро, биће и других, шта сад. Склониш ту једну особу, нема везе, доћи ће неко други. Ал' не може, стварно, нема других. Ево, није се појавила друга. Ни

други. Факат је тако. Док не оде тај неко, не знамо да је јединствен и не рађа се баш сваки дан. И то треба пазити, чувати, неговати. Не поштујемо сами себе, пре свега. Као друштво, генерално имамо мањак самопоуздања, што се манифестује покушајем да то прикријемо, па постајемо агресивни. Мањак самопоштовања имамо, немамо поштовање за себе и за друге. Презиремо своје величине и славио их тек кад умру, одједном постају велики. Па и живе и успешне волимо кад успеју у свету, кад се о њима прича у свету, али први нерешени резултат, први неуспех – ми такве људе бацамо у блато. Немилосрдно је тако шутнути неког. А начин на који је Мира отишла, то је стварно тако. Њу су избацили из Атељеа 212, променили браву једног дана... Следећи управник је њу отерао. Преузео позориште, њу су отерали и онда је Битеф театар био пројекат којим су хтели да је утеше, али она је већ копнила, разболела се... Читавог живота се борила и никад се то није видело, увек је изгледала као царица, супериорна, феноменална, несаломива, непобедива, свугде је могла да прође, поседовала је невероватну харизму.

Верујем да знаће колико поштовање и дивљење имаће у публици и свом еснафу – с једне стране, а с друге је та невероватна мржња чије делиће изговарају све глумице у представи, укључујући и вас – против вас. Верујем да је страшније у стварном животу читати поруке мржње, слушајући претње а страшно их је и чути на сцени изговорене, ујерене против вас. Ви не знаће ко су ти људи, можда све вечерас видели у неке од оних који иду преко вас...

● Претеће речи на сцени јесу речи са друштвених мрежа. Ха... Тренирам, али никад до краја не можеш остати равнодушан. Знам једино да имам подршку, ослањам се на људе

који ме воле и подржавају, пронашла сам свој баланс. Али, гађају вас блатом, плују вас, говоре грозне ствари. Почела сам да сакупљам то...

Као материјал за неку представу?

● Не, не. Сакупљам овако, те поруке. Раније сам сва таква писма, све претње бацала, нисам хтела о томе ни да говорим. Сада их сакупљам. Суочавам се да то гледам отворених очију. Нећу више да склањам главу. Ова представа је део тога. Нећу да ћутим, нећу да о томе не говорим. Хоћу да говорим. Жене су доста ћутале. Вековима су ћутале. И то сад нема никакве везе са неком осветом, него не треба да ћуте људи који су угрожени, које малтретирају. У највећој мери то су жене, оне слабије, а слабија је и популација на било који начин хендикепирана: људи другачије телесне, сексуалне оријентације, који се другачије зову, презивају, њих малтретирају. А жене су ту готово обавезне. Да је на месту Мира био мушкарац, не би га тако отерали. Прошао би боље.

И жене су те које спроводе силу и угрожавају и женска и свака група људска права кад се домоћу некој положаја...

● Да, то се може очекивати. Живите у патријархату и једини начин да не само преживите већ и напредујете, јесте да то браните и уз то станете. Стара прича. Највећи браниоци патријархата су жене – највеће жртве.

Ових дана читам о страдању жена у Београду, Мољу, Новом Саду. Чекамо неки пошез званичне политике да се озбиљније заштити жене. Баш данас са те адресе, тачније из Завода за статистику, долази син према којем су жене изузетно поштоване у друштву, што потврђује податак Завода да је више од 90.000 жена запослено у претходној години. Мушкараца је запослено тек нешто више од 20.000. Вечито нека замена теза...

● Није питање колико је жена запослено или није, већ базични однос према женама. У овом и свим патријархалним друштвима, слобода жене је ограничена мушком великодушном, мушком милошћу. Изађе ли жена изван оквира мушке великодушности, настану проблеми, кад нешто хоћеш мимо онога што ти неко великодушно даје: „Видиш, ти сада можеш да радиш, не би требало да се бориш против мене.“ Имате језив процес против оних жена у Брусу, Марије Лукић и Данијеле Вукајловић, које су изашле отворено против злостављања. То ће бити огледна ствар. Не може се много променити у законима о кажњавању уколико не почне нешто да се мења у основи, бази. Да би дечаци имали однос поштовања према девојчицама, морате на глобалном плану то покренути. Сада имате у новинама дневне извештаје о томе ко је кога плуноу у неком ријалитију, по неколико вести о томе, а немате дневни извештај о Стеријином позорју. Имали сте вест на отварању и после тога Позорје као да не постоји. Најзначајнији позоришни фестивал у земљи – не постоји у медијима. А свакодневно чујете ко је кога млатнуо, зграбио за стражњицу, ко је коме шта урадио, ко је шта радио под чаршавима. Ето... То је... И не могу даље...

Фото: Б. Лучић

Има једна дивна представа у БДП-у у којој играше са Јасном Ђуричић и две младе глумице [Дуња Мајић, „Балава“]. Овде играше са четири младе колеџнице. Мења ли се нешто у њим новим генерацијама?

● Ја сам пресрећна. Прво: Мој сан је био да играм са Јасном Ђуричић. Желела сам увек да играм с њом. Мислим да је она наша најбоља глумица. А онда то што играм са својом студенткињом Исидором Симијоновић, а ту је и Јована Беловић, Јаснина студенткиња. И то је стварно предивно. У овој представи играм са две своје студенткиње, први пут играм са Анђелом Јовановић, играла сам са њеним татом [Драган – Гаги]. Потпуно сам фасцинирана њиховом енергијом, пожртвованошћу, спремношћу да се предају колективном чину, а не размишљају о властитој промоцији. И у једној и у другој екипи имам изузетну глумачку позоришно-сценску интелигенцију, веома битна за игру на сцени.

Разговарала Снежана МИЛЕТИЋ

Сузана Лукић

глумица у представи „М.И.Р.А.“

Промена је извесна

Са Урбаном је досад сарађивала у четири представе: *Антихрист*, *Родољубци*, *Сумњиво лице* и *М.И.Р.А.* у којој смо је синоћ гледали. Урбанов рукопис маркира једно специфично подизање енергетског потенцијала глумца. Сузана Лукић говори о томе шта јој је донела сарадња са Урбаном, која се темељи на принципу сталног напуштања зоне комфора, колико је сама представа мењала њен однос према феномену Мире Траиловић и зашто је у Србији и даље табу показивање голих груди на сцени.

Однос према Мири Траиловић пре и после рада на представи?

● Рад на представи продубио је мој поглед на феномен Мире Траиловић. Сви осећамо идолопоклонство према Мири и не сматрам да је то погрешно, јер она јесте једна од највећих жена нашег театра. Међутим, однос према Мири је тек после њене смрти постао идолопоклонство и онда се запитамо: Кога данас осуђујемо, сматрамо бахатим, некоректним а ко, испоставиће се, само ради за неке будуће генерације?

Колико смо поштовани према другима.

● Да, колико смо поштовани према другом ако то није неко наш, близак.

Како се односиш према раду с Урбаном?

● Сарадња са Андрашем увек је излазак из зоне комфора. Мислим да је редитељ с којим сам највише радила. Прелази границе када ради и ја пуштам да то ради, без икаквих стега. Сваки редитељ је помало манипулатор, а кад се заврши процес рада с Урбаном, човеку је драго што је изманипулисан (смех).

Зашто?

● Јер отвара питања о театру, свету, данашњем друштвеном тренутку, и то су теме којима се приватно бавим. Размишљам често: Шта је позориште у Србији? А са Андрашем имам привилегију да радим месец и по дана и то преиспитујем. Осим тога, он прави посебно позориште за које треба бити спреман и отворен.

У представи „М.И.Р.А.“ говориш о Празном простору, како каже драматуршкиња Веграна Божиновић, у бруковском смислу, али и указујеш на то да је иза Мире остао празан простор који нема ко да попуни. Како доживљаваш празан простор сцене?

● Као бели папир. У последњем сонгу има реченица: *Све је у најбољем реду, а под њом нам је нож.* Празан простор јесте термин Питера Брука, али реферишемо и на наше стање – знамо шта желимо од театра, радимо. Нисам неко ко нема посла, али опет, не можемо да се очистимо од прљавштине коју наше позориште носи.

Шта је за тебе прљавштина нашег позоришта?

● Кастрирана побуна коју помињемо у представи, сујета, вероватно је и у другим браншама тако, али ово је јавни посао и све се јасно види. Не значи да је добар глумац нужно и добар човек, али не треба да газимо преко лешева. Треба волети позориште. Разни људи се нађу на пројекту, врло различити приватно, али ако се посветимо раду отворена срца, онда постижемо боље и више, постајемо празан простор који се исписује.

Које су твоје асоцијације на наслов селекције: Побуна – женски род?

● Побуна и женски род по мени су нешто нужно, нешто што мора да буде тема. Колико год смо привидно равноправне са мушкарцима – заправо то нисмо. Ево из моје бранше – бити

Фото: Б. Лучић

глумица сигурно је много теже него бити глумац. Глумцима је довољно четири добре улоге па да изграде име, глумице морају много дуже да се доказују. Ми се и даље бавимо тиме да ли глумица треба да покаже груди. Стварно не могу више да разговарам о томе. Питају ме људи: Како ти то тако? Кажем: Теже ми је да се на сцени насмејем или заплачем него да покажем груди. Само подигнем мајицу (смех).

Заборављамо да су се наше баке, а то није било тако давно, удавале доносећи краву у мираз. У нашем малом ушушканом „кругу двојке“ ми то заборавимо. А ако закопамо било где, стање је страшно.

Вида Оџеновић је у разговору за Билџен Ђоворила: Не решавамо ствари из прошлости и зато стално понављамо исте грешке.

- Наравно, постоје помаци, али као изузеци који потврђују правило. Андраш има специфичан рукопис, има разних редитељских рукописа, наравно, али он додирује праве теме, оне којима морамо да се бавимо. У том смислу јесам феминисткиња – не да сматрам да смо бољи пол од мушког, него: немој да се лажемо да смо исти.

Да ли је за тебе сцена и даље простор слободе?

- Да, у најдословнијем смислу. Почела сам да се гнушам нашег доба – интернет слободе, интернет мишљења. Ако неког занима моје мишљење о свету, љубави и патњи, нека погледа представе у којима играм и које о томе говоре. Обе представе, и *М.И.Р.А.* и *Боливуд*, говоре о месту човека односно жене данас у Србији, уметника данас и овде.

Верујеш у моћност промене?

- Долазим из породице која није позоришна и научена сам да није срамота радити, срамота је красти. Да не верујем у промене, спаковала бих кофер и отишла некуд и радила нешто друго. Промена ће сигурно доћи.

Разговарала
Наташа ГВОЗДЕНОВИЋ

ЈУЧЕ НА ПОЗОРЈУ

Дани књиге

(трећа сесија)

Боро Драшковић, „Речник редитеља“
Идавач: Академија уметности Нови Сад

Три живота кроз густо ткање

Ретко је, лепо и узбудљиво бити сведок искреног изражавања дивљења ђака према професору. Како се јединствени професор, редитељ Боро Драшковић уважава, воли и цени показали су, и о њему и њиховом заједничком раду, надахнуто су говорили његови студенти, истакнути редитељи и глумац из последње класе Драшковића – Никита Миливојевић, Борис Лијешевић и Лазар Јованов. Јер – како се чуло јуче на промоцији књиге **Речник редитеља Боре Драшковића** – слава ученика је слава учитеља! А ваша је слава велика, професоре – реко је Лијешевић свом учитељу.

Глумац **Лазар Јованов**, осврнувши се студентско време, на почетку промоције прочитао је једну одредницу из *Речника*, што је био леп увод за наставак разговора о књизи.

Драшковић је, тако се наводи у књизи, узвратио са много емоција, да је рад са младим људима једнако важан као и режија и писање књига. Обострана наклоност огрнута је Андрићевом реченицом „Живот нам враћа само оно што ми другима дајемо“.

– Књига *Речник редитеља* јесте професионални живот испричан кроз речник појмова. Књига је настала сасвим спонтано, природно, као што се догађа са свим великим делима. За професора Драшковића можемо рећи да је један од најкоплекснијих мислилаца нашег тетра. Круну његовог рада чине теоријска промишљања о савременом позоришту, филму, тако да се с правом може рећи да је један од најзначајнијих позоришних стваралаца који своје богато редитељско искуство преноси и на теоријски план, чиме нам указује на неограничене и моћне дома-

Фото: М. Блашковић

те театрологије. Чetrнаест објављених књига уверљива су потврда те тезе – рекла је модераторка треће сесије Дана књиге **Весна Крчмар** и додала да је *Речник редишеља* одраз „дубоке оданости према Професору, вертикала љубави и поштовања његове Академије уметности, на којој је провео своје најплодније године педагошког, стваралачког рада“.

– Активан, радознао, несмирен, човек који има и даље нешто да каже, човек који пише страсно покушавајући да ухвати неухватљиво... Професор који нас подсећа да ни један дан не сме да прође а да се не повуче линија, неки потез. Јер, сваки је дан линија која мења целину и доноси нову неку форму – рекао је, у надахнутом обраћању свом професору, **Борис Лијешев**ић.

Никита Миливојевић сматра да је *Речник* аутобиографска књига у којој је читав редитељски живот исписан разним појмовима, именима, цртежима...

Фото: Б. Лучић

– Богат материјал, густо ткање... неки појмови, имам утисак, долазе са наших часова, то је посебно узбуђење, тај однос ученика и учитеља у мистичној је симбиози – рекао је Миливојевић додајући да је књига „као неко путовање – колико је само ту имена, појмова... историја позоришта ХХ века, имате утисак да је писац живео три живота“. – Најважније је да ваш живот брани ваше дело и обрнуто, за шта се својим делом и изборио професор Драшковић, иако је често био персонa нон грата. Увек је могуће бити слободан ако сте јака личност – навео је Миливојевић.

Након што је Лазар Јованов прочитао још један одломак из књиге, обратио нам се и аутор **Боро Драшковић**, у катарзичном емотивном стању, готово на ивици суза након онога што су о њему рекли његови ђаци. Прошетало је речима кроз део свог живота и рада, сећајући се својих пријатеља, сарадника, ученика, узора – Хуга Клајна, Анджеја Вајде, Тадеуша Кантора... као и кроз појмове описане у *Речнику*. Посебно је занимљиво говорио о времену из бивше Југославије, наводећи како се некада озбиљним, квалитетним, храбрим радом и искораком могао „заслужити“ долазак на Стеријино позорје.

Бранислава ОПРАНОВИЋ

ОКРУГЛИ СТО: М.И.Р.А.

Мислећи човек или поданик, питање је већ неко време!

Округлом столу о представи *М.И.Р.А.* Битеф театра Београд присуствовали су управник Милош Латинковић, редитељ представе Андраш Урбан, драматуршкиња Ведрана Божиновић и глумице Мирјана Карановић, Сузана Лукић, Анђе-ла Јовановић, Исидора Симијонович и Горица Регодић

Гласање публике за најбољу представу
М.И.Р.А. – 4,18

Подсетивши најпре да је ова представа премијерно изведена поводом 30 година Битеф театра, водитељка Округлог стола **Ана Тасић** је нагласила да се самим тим намеће и однос према јубилеју и према животу и делу Мире Траиловић. Истакла је да су поједине колеге из света позоришта незадовољне јер нису покривени неки делови из биографије Мире Траиловић. За Ану Тасић је управо то предност представе јер поставља суштинска питања о животу и борби Мире Траиловић и њеном односу према позоришту. Желела је да драматуршкиња и редитељ више кажу о односу према традицији и према јубилеју, о томе како се суштински доприноси разумевању традиције. **Ведрана Божиновић** је најпре одговорила „да се оспе“ кад неко изговори реч традиција. Оно што на овим просторима живимо јесте нека врста квазитрадиције, традиције која нас закуцава за земљу и не дозвољава нам да полетимо. Током истраживања о Мири Траиловић увидела је да је Мира = позориште. Причати о било чему осим о позоришту и свести њен живот на људске анегдоте типа „Здраво, Мире“ – „Здраво, Јоване“, било би много веће непоштовање према њој и ономе што је значила за српски и ексјугословенски театар, него говорити о ономе за шта је дала живот, јер живела је и умрла за позориште. Последња реченица коју је Мира Траиловић изговорила пре него што је пала у кому и 12 сати касније умрла, гласила је: „Морам да се нашминкам, долази ми Питер Брук.“ Због тога је уместо анегдота било битно причати о ономе шта је остало у празном простору након њене смрти. Још једна веома битна реченица коју је драматуршкиња случајно пронашла било је како српско позориште почиње представом *Чекајући Годоа*, оном која је отворила Атеље 212, а која је пре тога забрањена, а завршава митингом Слободана Милошевића на Ушћу. Та реченица се није односила на Миру Траиловић, али јој је била бескрајно занимљива, јер Мира Траиловић је на почетку српског позоришта, на *Чекајући Годоа*, а онда, постоји и тај кадар где се она у 8. минути и 17 секунди говора Слободана Милошевића на Ушћу накратко појављује у кадру. То практично значи да српско позориште почиње и завршава Миром Траиловић. То је полазна тачка представе и на томе су много радили, и заправо може се рећи и да *Годоом* почиње мислећи човек, а да се Ушћем за-

вршава. Мислећи човек се на Ушћу претворио у поданика, а кад на сцени и у публици имате поданике, то је опасан пут за позориште.

Андраш Урбан не може да верује да неким колегама недостају неки биографски детаљи из живота Мире Траиловић, а не оно што је суштина театра. На почетку његовог разговора са Милошем Латиновићем, управником Битеф театра, није баш сасвим било јасно да ће представа бити о Мири, причали су о Битеф театру, о фестивалу Битеф, па су у неком тренутку закључили како би било добро да се говори о Мири Траиловић. Недостајао је наслов представе и редитељ је предложио *М.И.Р.А.* Било је то заједничко откривење, јер шифра у наслову јесте прича о једном појму, једном феномену, о позоришту. И представа није прича о Мири Траиловић, нити о онима који су радили на представи, већ о свему ономе што Мира Траиловић представља у односу на нашу позоришну стварност.

Ана Тасић је реч дала **Милошу Латиновићу** питањем зашто се одлучио да јубилеј Битеф театра обележи представом коју ће режирати Андраш Урбан. Латиновић је најпре поменуо два веома важна момента његовог живота и трајања у позоришту. Први је смрт Јована Ђирилова, а други ова представа. Иако је са Ђириловом био само познаник, тек је након његове смрти открио „београдску позоришну уметничку чаршију”, а представом *М.И.Р.А.* одговорили су на сва питања којима се та чаршија бави. Желео је да уради представу о Мири Траиловић и имао је само два услова – да режира Андраш Урбан и игра Мирјана Карановић.

Рекао је да ништа не зна о Мири Траиловић, да је Битеф театар отворен и да је четири месеца касније она умрла... Желео је да сазна ко је та жена била и како се постављала у грозним временима, како је успевала да траје и прави позориште, да живи уметност. Верује да би и њен избор данас био Мирјана Карановић и Андраш Урбан. Сматра да су створили продукцију која ће бити упамћена, јер искрено и отворено проговара о позоришту и испуњена је жељом за променом. Нешто се у нашим животима мора променити, морамо бар на тренутак бити своји, а не нечији!

Водитељ Округлог стола **Игор Бурић** је истакао да је ово једна од ретких представа која све каже са сцене. Њен најживљи моменат је то што је једна Мира повезана са другом Миром, па га је занимало је ли то редитељев избор с предумишљајем или је све дошло спонтано. **Андраш Урбан** је рекао да иако баш не воли да сарађује с нашим познатим ствараоцима, у једном тренутку преговора с Милошем Латиновићем осетио је потребу да ради баш са Мирјаном Карановић. Заједнички су истраживали и откривали оно на чему је представа заснована. Желео је да се у једном тренутку представа претвори и у причу о њој, Мири Карановић, али да ипак, ма колико је прича сурова, перформативна и документарна, то не буде само прича о њој лично, као што ни читава представа није само лична прича о Мири Траиловић.

Игор Бурић је питао **Мирјану Карановић** зашто се одлучила да сарађује са Андрашем Урбаном. Каже да је била пресрећна што су је звали да игра у представи јер, сем спорадично, нико неће да ради са њом. Последњих двадесе-

Фото: Б. Лучић

так година сарађује само са троје редитеља, а то су Дино Мустафић, Андреј Носов и Ива Милошевић, који не мисле да ће их она „пождерати”, знају да је она њихов сарадник. Кад је чула да Андраш хоће да ради са њом, помислила је: „Вау, ево једног који се не боји!” Знала је да ће тај рад бити супер, јер воли енергију Урбанових представа. Никад није била конвенционална глумица у смислу да гради своју биографију, увек ју је занимала група људи која хоће нешто да каже. За њу глума стварно није само занимање, та-та-та, него позив. Није било никаквог текста, састајали су се на пробама, разговарали и размишљали. То како је представа постала нешто њено, тако је постала и нешто свих осталих у представи. То што је она старија од осталих глумица и што је њен живот изложенији, само се уклопило у ту причу како неке жене, када се издигну изнад средине у којој живе и постану мало веће од онога што им мушкарци дозвољавају, постају вештице које треба склонити. Искрено верује да је Мира Траиловић била мушко, никад не би доживела то што је доживела. Представа јој је помогла да се носи с гнусним реченицама које се о њој изговарају (некад их је бацала ужаснута, сад их чува и ствара колекцију од њих!), јер су у представу унели сопствена ауторства. Нису били људи који испуњавају Андрашеву и Ведранину визију, већ ту њихову визију испунили су властитом енергијом. Оголиле су себе као особе на сцени у сваком погледу и то је, верује, била свесна одлука свих глумица да тако буде. Сматра да је ова представа њихов заједнички став. У вези са заузимањем става, на који је алудирао **Игор Бурић**, **Мирјана Карановић** је рекла да тачно уме да препозна који се глумци на сцени крију иза лика, а који просто јесу лик који играју. Она се никада није крила иза лика, није се сакривала, јер нема шта да сакрије. У лик улаже сопствени материјал, то што имаш. Потреба глумца да се изложи на сцени је страшна и тренутак изласка на сцену никад није рутина. Зато су овакве представе опасније, али и узбудљивије, јер управо те због глуме у њима мрзе и обожавају истовремено, јер си „заједана особа која има став”. **Андраш Урбан** се укључио у разговор и додао да је Мирјана Карановић глумица која увек подстиче да се иде што даље, до краја. И остале глумице за њега су откриће и процес рада са њима био је болан, али стварно добар.

Говорећи о представи и коментаришући делове биографије из живота Мирјане Карановић због којих је она изопштена, **Игор Бурић** је рекао да му је занимљиво како није указано на њену улогу Петрије, оне која није силована од стране Срба, али која пролази доста велики „малтретман”. Парфразирајући реченицу да се добро које људи чине закопа за њима, а да зло остаје да живи после њих, драматуршкиња **Ведрана Божиновић** је рекла да је потпуно очекивано да у фашистичком дискурсу о Мирјани Карановић као издајнику српског народа, нема помена њене улоге у *Петријиним венцу* где је она честита Српкиња. Свесно се ишло у правцу заоштравања свега што се данас о њој пише и говори. Поменула је и да је Мира Траиловић мит, али кад се о њој чита, из коментара оних који кажу да су је познавали и били блиски са њом, не ишчитава се једна супержена, већ жена деспот, али ишчитава се и огромно поштовање према њој. То поштовање долази после смрти. У том контексту се и о

Фото: Б. Лучић

Мирјани Карановић за време њеног живота говори као о издајнику, заштитници педера и лезбијки итд. И феноменолошки било је занимљиво то черечење некога ко се издиже изнад уобичајене свакодневице, па отуда акценат искључиво на том фашистичком дискурсу.

Рекавши да Битеф театар репрезентује „један другачији театар”, **Игор Бурић** је питао глумице колико им значи оваква врста израза која се негује у том театру. **Сузана Лукић** је рекла да су јој и Битеф фестивал и Битеф театар веома важни, људи из позоришта увек се баве суштински небитним питањима, а не питањем шта је то што сами можемо да урадимо да то што имамо буде још боље. Стални су само критика и ниподаштавање. Сви заједно морамо да пазимо шта, када и како изговарамо. За **Анђелу Јовановић** Битеф театар је за њу лично важан. Први пут је добила огромну жељу да се бави позориштем кад је гледала Томаса Остермајера у Народном позоришту, и баш јој је драго што њен рад у Битеф театру започиње сарадњом са Урбаном и остатком екипе. Рад на овој представи био је веома важан процес. Верује да после овога никада неће бити иста глумица, јер је пронашла пут којим би волела да се креће кроз уметност, а то је посвећеност. **Исидори Симијоновић** је у овом процесу веома важно то што се изнова, на снажан начин подсетила зашто се бави глумачким позивом. Атмосфера у којој је представа стварана одисала је потпуном слободом и надметањем у пожртвовању, у оном најлепшем смислу. Хрлила је на сваку пробу, знала је да иде тамо где ће се осећати слободом да ствара и истражује, да истражује себе и позориште у себи. То да позориште може само себе да преиспитује, само доказује да оно стварно може све, и то јој је веома важно. Андраш им је то омогућио, али су и једни другима то омогућили. Конвенције у позоришту је збуњују, јер нису у складу са њеним интимним осећањем зашто је почела да се бави глумом. **Горица Регодић** се сагласила са речима својих колегиница, додавши да је доживела промену и на приватном и на пословном нивоу. Воли Битеф театар и његову сцену, на којој је и дипломирала. Сматра да су и Битеф театар и Битеф фестивал веома битни за Србију и овај простор.

Силвија ЧАМБЕР

СТУДЕНТ КРИТИЧАР: М.И.Р.А.

**Д.Р.А.М.А. О. М.И.Р.И.
М.И.Р.Ј.А.Н.И. А.Н.Д.Р.А.Ш.У.
И. О.В.И.М.А О.К.О. Њ.И.Х.**

Постоји теорија да се прави удар на организам дешава оног тренутка када се дужи или краћи период стреса оконча. Тог тренутка напетост попушта, узбуђење престаје и адреналин више нема улогу заштитника. Тада наше тело престаје да се бори, заједно са нашим мислима. То се зове „препуштање“. Постоји и теорија да су све болести психосоматске, настале услед „препуштања“.

„Ви сте свет“, „Она је довела свет код вас“ и тако даље, поручује нам америчка амбасада већ неко време путем ТВ рекламе. У славу тридесет година свог постојања Битеф театар је изашао са представом *М.И.Р.А.* А.н.д.р.а.ш.а. У.р.б.а.н.а. под драматуршком палицом В.е.д.р.а.н.е. Б.о.ж.и.н.о.в.и.ћ. Препознатљива Урбанова естетика није мањкала ни овај пут, понешто је и поновљено из других Урбанових режија. Аутор и редитељ је окосницу своје радње поставио у преплитању две Мире: Траиловић и Карановић. Глумачки ансамбл чини пет глумица: М.и.р.ј.а.н.а. К.а.р.а.н.о.в.и.ћ. С.у.з.а.н.а. Л.у.к.и.ћ. И.с.и.д.о.р.а. С.и.м.и.ј.о.н.о.в.и.ћ. Г.о.р.и.ц.а. Р.е.д.о.г.и.ћ. и А.н.ђ.е.л.а. Ј.о.в.а.н.о.в.и.ћ., које током комада Миру Траиловић играју углавном колективно. Оне својом снажном игром и захтевним глумачким поступцима завређују дивљење гледалишта. Безусловна вера коју имају у редитељску премису и редитеља самог, не сме се доводити у питање, јер ма шта оне радиле, уз сво стилизовано претеривање помешано са моментима јаког патоса, ових пет жена (треба рећи првенствено жена) изнеле су овај тежак комад потпуно природно и директно.

Ово није ни биографска драма ни документарна представа о великој Мири Траиловић, али јесте комад о томе шта смо спремни да направимо када нам успех смета за сопствени неуспех. Није прича ни о Битеф театру, ни о Атељеу 212. Ово је прича о спремности за срозавање културе, о положају и значају позоришта. О томе најбоље говори једна комична сцена у којој глумице у ствари говоре кроз глас публике, онако стереотипно, фолирантски, манирски, баш како то лицемерно и унемо. Прави прст у око.

Управо тако, директно, обраћа нам се и аутор. Вишезначно и вишеслојно: кроз Миру Траиловић, Миру Карановић, па и Миру Алечковић (занимљиво не и кроз Миру Марковић?), кроз Слобу, кроз Југославију, кроз Партију, а где је паритја,

ту је и Тито, кроз глумце, кроз глумце који примају плату, кроз глумце који примају плату а не долазе на посао, кроз публику, кроз лажно позориште, кроз право позориште, кроз авангардно позориште, кроз Миру Траиловић као туристичку атракцију, па кроз геноцид (опет), кроз силовање, кроз груди голе Мирјанине, и Исидорине, и Сузанине, и Горичине, и Анђелине, и, што је још важније, кроз Мирјану, Исидору, Сузану, Горицу и Анђелу, кроз оспоравање, кроз омаловажавање, кроз ухлебљење, кроз партократију, кроз друштвену самокритику, кроз анегдоте, кроз сећање, кроз деменцију, кроз агонију, кроз болни самртни ропца, кроз смрт, кроз дивљење после смрти... „О покојнику све најлепше“.

Иако у први мах делује да је ова представа настала само у част поменуте годишњице, она се може гледати ван тог контекста као аутохтоно позоришно дело. Сам почетак, у коме видимо Мирјану Карановић, а чији глас чујемо кроз ехо, одаје утисак прошлости и даје утисак обраћања Мире Траиловић са неког бољег места. Мирјана Карановић нам својим огољеним дојкама поручује: „Да, имам толико и толико година! Не, не стидим се пред вама. Да, можете ми урадити све што желите, јер сте ми већ све урадили. И Мири Траиловић сте урадили. Шта ми још можете? Да ме силујете? Ево и то ћу урадити пред вама.“ Сцена у којој Мирјана Карановић симулира силовања можда је и најпотреснија сцена у представи, а она нам поново поручује колико је пута морала да се поништи да би играла такве сцене. Болно за гледање, али јасно је да нам каже: „Ја знам ко сам ја“. Браво!

Груди су велики симбол ове представе и то као груди оболеле од тумора, као симбол мајчинства, као симбол женствености, као општа друштвена перцепција жене, као право жене – елементарно људско право. Не заборавимо да су сви ови симболи додатно појачани ових дана када је више жена убијено у породичном насиљу. Веома упечатљива сцена када глумице једна за другом оголе своје груди, играју се њима, комуницирају између себе и са публиком само са „бла-бла“. У први мах некоме комично, реакције у гледалишту помешане, али поново потресно и болно. И поново директна порука, и поново снажан шамар, и поново њих пет све чине за нас и не траже ништа заузврат. Дакле, снажно и нипошто вулгарно! Браво, велики наклон.

Снажни елементи ове представе низали су се један за другим. Тако је сцена смрти Мире Траиловић била пренаглашена, болна за гледање и слушање. Јако дочаравање самртног ропца поручује нам: „Ево шта смо јој урадили, али све нас то чека једног дана, нико од суђеног није побегао.“ Три момента била су нежна, тужна и упечатљива, када већ дементна Мира Траиловић пева „Дај нам сунца“, када се Мира Траиловић нашминка јер јој долази Питер Брук и када сазнајемо да је Мира Траиловић учила партијске лидере да ураде кникс поводом доласка енглеске краљице.

Тај кникс није основни доказ њеног космополитског духа и неуморног увођења Југославије „у свет“. Ма како да се звали, ма где да су нам границе, једно се никад неће променити. Успех се не прашта – надгробни епитаф. Кникс и данас мало ко уме да уради, можда се свет из рекламе америчке амбасаде није „запатио“ код нас. Кникс није Мирина заоставштина, али су се партијски лидери пред Миром клањали као пред енглеском краљицом. Леп и згодан крај.

С.т.е.ф.а.н. Т.А.Ј.Б.Л.

IV година драматургије
Академија уметности Нови Сад

Фото: Б. Лунич

У СУСРЕТ 65. СТЕРИЈИНОМ ПОЗОРЈУ 2020.

Позоријански блокбастери

(Без финансијског ефекта. Није ово Бродвеј!)

1990: Последња година Југославије. Једно добро Позорје. – *Кула вавилонска* Г. Стефановског (ДТ Скопље): представа, режија (С. Унковски), глума, сценографија; *Зид, језеро*, текст и режија Душан Јовановић (СНГ Љубљана): драмски текст, глума; *Свети Сава* Синише Ковачевића (НП Зеница, рд. Владимир Милчин): глума, Округли сто критике. У Новом Саду овације, у Београду сутрадан – прекид представе!; *Виктор или Дан младоси* Душана Јовановића (Младинско гледалиште): глума, музика; *Кус њешић* А. Поповића (Звездара театар): Ванредна за режију (Б. Плеша), Награда за текст комедије.

Кула вавилонска

1991. Позоришта из Србије, два из Македоније и један из Сарајева (в. к.). У политичком оптицају тих година био је необичан појам државног уређења – асиметрична федерација. Селекторка Зб. позорја је Мани Готовац из Загреб. Година се памти по отказаним представама: *Асја Срнец-Тодоровић*, *Мртва свадба*, Театар ИТД Загреб; *Вено Тауфер*, *Одисеј и син или Свети и дом*, Младинско гледалиште Љубљана; *М. Крлежа*, *Георгиј Паро*, *Крлежине засјаве*; Загребачко казалиште младих; *Милан Беговић*, *Пустолов пред враћима*, ХНК Сплит. Мани Готовац се одриче селекције!

Нису додељене награде за најбољу представу, режију и костиме. *Је ли било кнежеве вечере?*, текст и режија Вида Огњеновић (НП Београд): драмски текст, две глумачке награде, Округли сто критике; *Бела кафа* А. Поповића (СНП): глума, сценографија, Награда за текст комедије; *Подземна рејублика* Јордана Плевнеша (НТ Битољ): глума, музика, Ванредна за најбољу представу.

Последњи фестивал познат као Југословенске позоришне игре (ЈПИ). Од идуће године само Стеријино позорје. Новински чланак: „Стеријино позорје: Беше ли то последњи пут, други део.”

1992. Селекторка је Вида Огњеновић. Рекорд по отказаним представама: Г. Стефановски, *Чернодрински се враћа кући*, ДТ Скопље; Биљана Јовановић, *Централни зајвор*, НТ Битољ; Д. Ковачевић, *Урнебесна трагедија*, Словачко народно

позориште Братислава (Словачка); Симовић, *Пушјуће њозориште Шојаловић* (група продуцената, Француска); Д. Ковачевић, *Професионалац*, *Várszínház*, *A Nemzeti Színház* Будимпешта (Мађарска).

Лажа и њаралажа Стерије (СНП): представа, режија (Е. Савин), две глумачке роле, сценографија; *Народни њосланик* (рд. Д. Мијач, ЈДП & Панчевачки театар): две глумачке награде, Округли сто критике; *Ђенерал Милан Негућ* Синише Ковачевића (Звездара театар): драмски текст, глума; *Кнез Павле Селенића* (ЈДП, рд. Димитрије Јовановић): глума, костими.

Лажа и њаралажа

1993: Српско позориште Будимпешта (Мађарска, Милан Рус, *Сенџандрејско јеванђеље*) отказало учешће. *Чудо у Шарпану* Симовића (СНП): представа, драмски текст, режија (Е. Савин), две глумачке награде; *Кир Јања* Стерије (НП Београд, рд. Е. Савин): глума, сценографија, костими; (СНП, рд. Љубослав Мајера): глума, Округли сто критике; *Кошћана* Станковића (рд. Бранислав Мићуновић, НП Ниш): глума рола, музика, Ванредна за представу.

Чудо у Шарпану

1994: Доминира *Лажни цар Шћейан Мали* Његоша (рд. Д. Мијач, ЈДП & Град театар Будва): представа, адаптација, две глумачке роле, костими, музика, Округли сто критике.

1995: Доминација представе *Лукреција илићи Жгеро* непознатог аутора (Позориште на Теразијама): адаптација, режија (Јагош Марковић), два глумачка остварења, сценска музика, Округли сто критике.

Жири истиче вредан кореографски рад у двама представама и предлаже увођење Стеријине награде за кореографију/сценски покрет. То се десило већ следеће године.

Приредила Александра КОЛАРИЋ

**СУТРА НА ПОЗОРЈУ
ПОНЕДЕЉАК, 3. јун**

17.00 часова / Новосадско позориште, Мала сцена

Промена на Стеријиним позорју

Јавно читање драма студената драматургије

Академије уметности Нови Сад

Стефан Тајбл: FLEISCHMAN

Редитељ: Немања Лековић

Читају:

**Јелена Лончар, Александра Пејић, Урош Младеновић,
Никола Јаношевић, Александар Сарапа, Давид Мијатовић**

Продуцент: Милица Милићевић

20.00 часова / СНП, Сцена „Пера Добриновић“

Проглашење и уручење Стеријиних награда

—•—

Концерт

„ПЕСНИЦИ С МУЗИКОМ“

Милан Кораћ, Милош Зубац и Немања Нешић

Омаж: Ј. Ј. Змај, Милош Црњански, Владислав Петковић Дис, Добриша Цесарић,
Милутин Бојић, Мирослав Антић, Перо Зубац, Милован Данојлић, Милош Галетин

